

ANALİZ

NİSAN 2016 SAYI: 157

PKK TERÖRÜNÜN YENİ DİNAMİKLERİ RADİKALLEŞME VE ŞEHİR ÇATIŞMASI

MURAT YEŞİLTAŞ, NECDET ÖZÇELİK

PKK TERÖRÜNÜN YENİ DİNAMİKLERİ **RADİKALLEŞME VE ŞEHİR ÇATIŞMASI**

MURAT YEŞİLTAŞ, NECDET ÖZÇELİK

COPYRIGHT © 2016

Bu yayının tüm hakları SETA Siyaset, Ekonomi ve Toplum Araştırmaları Vakfı'na aittir. SETA'nın izni olmaksızın yayının tümünün veya bir kısmının elektronik veya mekanik (fotokopi, kayıt ve bilgi depolama, vd.) yollarla basımı, yayını, çoğaltılması veya dağıtımını yapılamaz. Kaynak göstermek suretiyle alıntı yapılabilir.

Uygulama: Hasan Suat Olgun
Baskı: Turkuvaz Haberleşme ve Yayıncılık A.Ş., İstanbul

SETA | SİYASET, EKONOMİ VE TOPLUM ARAŞTIRMALARI VAKFI

Nenehatun Caddesi No: 66 GOP Çankaya 06700 Ankara TÜRKİYE
Tel: +90 312 551 21 00 | Faks: +90 312 551 21 90
www.setav.org | info@setav.org | @setavakfi

SETA | İstanbul

Defterdar Mh. Savaklar Cd. Ayvansaray Kavşağı No: 41-43
Eyüp İstanbul TÜRKİYE
Tel: +90 212 395 11 00 | Faks: +90 212 395 11 11

SETA | Washington D.C.

1025 Connecticut Avenue, N.W., Suite 1106
Washington D.C., 20036 USA
Tel: 202-223-9885 | Faks: 202-223-6099
www.setadc.org | info@setadc.org | @setadc

SETA | Kahire

21 Fahmi Street Bab al Luq Abdeen Flat No: 19 Cairo EGYPT
Tel: 00202 279 56866 | 00202 279 56985 | @setakahire

İÇİNDEKİLER

GİRİŞ	8
ŞEHİR SAVAŞI VE PKK	9
PKK'NİN ŞEHİR SAVAŞI STRATEJİSİ	13
PKK, YDG-H VE RADİKALLEŞMENİN DİNAMİKLERİ	14
7 HAZİRAN SEÇİMİ SONRASI PKK VE TERÖRÜN YÜKSELİŞİ	18
GENEL DEĞERLENDİRME	24

YAZARLAR HAKKINDA

Dr. Murat YEŞİLTAŞ

Lisans ve yüksek lisans eğitimini sırasıyla 2003 ve 2009 yıllarında Sakarya Üniversitesi Uluslararası İlişkiler Bölümü'nde tamamlamıştır. 2012 yılında ise "Türkiye'yi Konumlandırmak: Jeopolitik Zihniyet ve Türkiye'de Ordu" adlı doktora teziyle Marmara Üniversitesi Siyaset Bilimi ve Uluslararası İlişkiler Bölümü'nden doktora derecesini almıştır. Yeşiltaş, 2008-2009 yılları arasında Lancaster Üniversitesi Avrupa Çalışmaları ve Uluslararası Politika bölümlerinde misafir araştırmacı, 2010-2011 yılları arasında ise Virginia Teknik Eyalet Üniversitesi Hükümet ve Uluslararası İlişkiler Enstitüsü'nde misafir öğretim üyesi olarak görev almıştır. Halen Sakarya Üniversitesi Uluslararası İlişkiler Bölümü'nde doçent olarak çalışmakta olup; uzmanlık alanları arasında uluslararası güvenlik siyaseti, sınır güvenliği, siyasi coğrafya ve karşılaştırmalı Kürt çalışmaları yer almaktadır.

Necdet ÖZÇELİK

1993-2014 yılları arası TSK'nın değişik birimlerinde çalışmıştır. Güneydoğu Anadolu bölgesi, Irak, Kırgızistan, ABD ve Afganistan'da görevlerde bulunmuştur. Özel Kuvvetler Komutanlığında uzunca yıllar görev yapan Özçelik, Ekim 2014'te kendi isteğiyle emekli olmuştur. Halen Atılım Üniversitesi Uluslararası İlişkiler Bölümü'nde yüksek lisans öğrenimini sürdürmekte olan Özçelik bağımsız olarak güvenlik danışmanlığı yapmakta, terörizm ve terörle mücadele, ayaklanma ve ayaklanmaya karşı koyma ve düşük yoğunluklu çatışma konularında saha ve akademik çalışmalar yürütmektedir.

ÖZET

Bu analiz, PKK terörünün değişen karakterine dair bütüncül bir resim sunmayı hedeflemektedir. PKK'nın yeni terör stratejisinin hedefleri ve dinamikleri şehir çatışması ve etnik radikalleşmenin yeni boyutları bağlamında incelenmektedir. Çalışmada 27 Nisan 2015-31 Ocak 2016 tarihleri arasında Türkiye genelinde gerçekleşen 440 PKK eylemi analiz edilerek PKK'nın şehir çatışmasına dönüşümündeki stratejik hedefleri ve taktik yenilikleri araştırılmıştır. Bu bağlamda PKK'nın yeni stratejisindeki şehir çatışmasının süreçlerini nasıl kullandığına odaklanılarak radikalleşme dinamiklerinin neler olduğu analiz edilmiştir. Analizde PKK terörüne karşı geliştirilen güvenlik operasyonlarının seyri de kronolojik olarak PKK eylemleriyle karşılaştırılmıştır.

Analizin ilk kısmında şehir savaşının kavramsal bir izahı yapılırken, ikinci kısmında PKK'nın son dönemde şehir savaşı stratejisine geçiş süreci değerlendirilmiştir. Bundan sonraki kısımda radikalleşme ve PKK terörünün yükselişe geçmesinin temel nedenleri incelenmektedir. Son bölümde ise 7 Haziran sonrasındaki şehir çatışmalarının seyri analiz edilmektedir.

Bu çalışmada, PKK'nın yeni terör stratejisinin hedefleri ve dinamikleri son dönemde gerçekleşen 440 PKK eylemi üzerinden analiz edilmektedir.

GİRİŞ

2011 yılını takip eden süreçte Suriye iç savaşının ortaya çıkardığı güvenlik merkezli yeni dinamikler bölgesel ölçekte milliyetçi Kürt siyasetini önemli ölçüde dönüştürmüştür.¹ DAİŞ'in alan hakimiyetine dayalı saldırgan yayılma politikasının neden olduğu çatışma ortamı bir taraftan Ortadoğu'da Kürt siyasetinin seyrinde belirgin bir kırılmaya neden olurken diğer taraftan Kürtler arasında bölgesel ölçekte yeni bir ortak "kamusal düşmanın" oluşmasını sağlamış ve özellikle silahlı Kürtleri DAİŞ'le mücadelede aktöre dönüştürmüştür.² Bu süreç başta, PKK'nın ideolojik, örgütsel ve askeri düzeyde ayrılmaz bir parçası olan PYD ve YPG'nin Suriye'nin kuzeyinde siyasal ve askeri gücünü konsolide etmesine imkan sağlarken PKK'nın lehine de özellikle Suriye'nin

kuzeyinde bir güç temerküzünün oluşmasına³ ve örgütün Türkiye ve bölgesel önceliklerinde bir değişime neden olmuştur.⁴

Bu değişim döneminde PKK'nın, Türkiye'de ulaşmak istediği dört ana hedefi vardı:

1. Kırsal ve dağlık kesimdeki sınırlı etki alanını şehirlere doğru genişleterek vur-kaç-baskın stratejisinden "mahalle kontrolü alan tutmaya" yönelik yeni bir yöntem benimseyerek fiili bir durum oluşturmak ve böylece güvenlik kuvvetlerinin pasifize edildiği görüntüsünü vermek,
2. YDG-H gibi (YPS) para-militer silahlı güç oluşturarak özellikle oy dağılımının daha homojen olduğu yerlerde gücünü mümkün olan en fazla şekilde tahkim ederek çatışmayı toplumun içinde ve gündelik yaşamda görünür kılarak etnik bir radikalleşmeyi mobilize etmek,
3. PKK'nın toplumsallaşmasını sağlayarak örgüt ile halk arasındaki bağlantıyı güçlendirmek ve çatışmaların dağınık bir hal almasını sağlayarak toplumu "halk direnişi" fikrine sürüklemek,
4. Başta mahkeme, kimlik kontrolü, hendek kazmak suretiyle devletimsi bir yapının oluşmasını sağlayarak bir egemenlik pratiğini konsolide ederek halk nezdinde normalleştirme.

Haziran 2015'ten sonra hızlı bir biçimde devreye sokulan bu strateji ile birlikte PKK, şiddet öncelikle militanlaştırılmış radikal gençlerden oluşan YDG-H'ye ihale etmiş, kendi militanlarını (HPG) arka planda tutmuş ve küçük bir kısmını aşırı heyecanlı YDG-H'li militanları sevk ve idare edecek yerel liderliklerle görevlendirmiştir. Silahlı şiddetin gündelik yaşamın içine çekilerek öznenin gençler haline dönüştürülmesi Türkiye ile PKK

1. Murat Yeşiltaş ve Tuncay Kardaş, "Global Politics of Image: The Making of Kurdish Geopolitics, The ISIS and 'The Secular West' in the Middle East", Cambridge Review of International Affairs, (yayın aşamasında); Galip Dalay, "Kurdish Politics Amid the Fight Against the ISIS Can a Common Cause Surmount Old Rivalries?", Al Jazeera Center of Studies, 7 Şubat 2016; Cengiz Gunes ve Robert Lowe, "The Impact of the Syrian War on Kurdish Politics Across the Middle East", Middle East and North Africa Programme, (Haziran 2015), https://www.chathamhouse.org/sites/files/chathamhouse/field/field_document/20150723SyriaKurdsGunesLowe.pdf, (Erişim tarihi: 8 Şubat 2016).

2. Murat Yeşiltaş, "Harita ve Gerçeklik Arasında Kürdistanı Coğrafi Tahayyülün Yükselişi", Ortadoğu Analiz, Cilt: 7, Sayı: 69, (Temmuz-Ağustos 2015).

3. Can Acun ve Bünyamin Keskin, *PKK'nın Kuzey Suriye Örgütlenmesi: PYD ve YPG*, SETA Rapor, Sayı: 61, (Şubat 2016), http://file.setav.org/Files/Pdf/20160224112810_pkknin-kuzey-suriye-orgutlenmesi-pyd-ypg-pdf.pdf, (Erişim tarihi: 10 Şubat 2016).

4. Vahap Coşkun, "Çıkışı Zor Bir Çatışma", Al Jazeera Türk, 26 Aralık 2015.

arasındaki çatışma dinamiklerini daha önceki süreçlerle karşılaştırıldığında büyük ölçüde değiştirmiş, PKK şiddet ve terörünün Kürt meselesinin merkezine oturmasına neden olmuş ve genel olarak terörün karakterinde önemli bir değişimi de beraberinde getirmiştir.

PKK önceki yıllarda kırsal alanlarda halkı savaşa götürerek şiddeti benimsemesini isterken yeni stratejisinde savaşı halka getirerek şiddetin aktörüne dönüştürmek için çaba göstermektedir. Bu yeni durum devam eden çözüm sürecini sekteye uğratmış, Türkiyelileşme vaadi sunan HDP'yi siyasal olarak marjinalize edip PKK'nın siyasal alandaki aygıtı haline döndürmüştür. Ayrıca bu strateji bölgedeki siyasi ve ekonomik atmosferi hızla istikrarsızlaştırarak PKK eksenli aşırı şiddet kullanmayı normalleştiren radikal pratiklerin çoğalmasına ve yükselişe geçmesine neden olmuştur.⁵

Elinizdeki analiz, PKK'nın yukarıda ifade edilen strateji değişimi sonrasında ortaya çıkan terörün yeni dinamiklerini şehir çatışması ve etnik radikalleşmenin yeni boyutları bağlamında inceleyerek, PKK terörünün değişen karakterine dair bütüncül bir resim sunmayı hedeflemektedir. Bu bağlamda; PKK'nın şehir savaşı konseptine nasıl geçtiği, bu kapsamda şehir yapılanmasını nasıl oluşturduğu ve bu konsept içinde şehirlerdeki gençlere ne gibi roller verdiği üzerine odaklanılmıştır. Analizin ilk kısmında şehir savaşının kavramsal bir izahı yapılırken, ikinci kısmında PKK'nın son dönemde şehir savaşı stratejisine geçiş süreci değerlendirilmiştir. Bundan sonraki kısımda radikalleşme ve PKK terörünün yükselişe geçmesinin temel nedenleri incelenmektedir. Son bölümde ise 7 Haziran sonrasındaki şehir çatışmalarının seyri analiz edilmektedir.

Şehir Savaşı ve PKK

Terör örgütleri varlıklarını ideolojik, siyasi ve dini hedeflerine ulaşabilmek için devlet(ler) ve halk(lar)

üzerinde korku ve baskı yaratan şiddet eylemleriyle sürdürmektedir. Bir örgütü terör örgütü haline getiren temel unsur ise başvurduğu şiddetin kanunsuzluğudur. Terör örgütleri bir halk hareketi olarak ortaya çıkmazken, halk üzerinde yarattıkları korku ve baskıyla hareketlerini bir ayaklanma veya halk hareketine çevirmeyi hedeflemektedir. Meşruiyetin ayaklanma ekseninde kazanılması terör örgütü için hayati öneme sahiptir ve bu kapsamda terör örgütleri bir taraftan devlet ve halk üzerinde korku ve baskıyı terör eylemleriyle muhafaza ederken, diğer taraftan da ayaklanma yöntemlerini içselleştirerek meşruiyetleri için çıkış yolu aramaktadırlar. PKK için yeni olan tam olarak bu stratejinin aktif bir şekilde devreye sokulmasıdır.

PKK'nın Suriye iç savaşı boyunca tecrübe ettiği en önemli yeniliklerden biri şehir savaşıdır. Büyük ölçüde düzenli ve düzenli olmayan bir savaş stratejisinin yöntemlerini içinde barındıran bu savaş türü PKK tarafından 2015'in ilk yarısından itibaren Türkiye'ye taşınmıştır. Ayaklanma, ayaklanmaya karşı koyma, gayrinizami harp, terörizm, terörizmle mücadele, iç güvenlik, psikolojik harp, sivil-asker işbirliği, istihbarat ve istihbarata karşı koyma faaliyetleri ile uluslararası suç eylemlerinin tamamı düzensiz savaşın kapsamına⁶ girerken; düzensiz savaş, devlet ve devlet olmayan silahlı aktörler arasında halk üzerinde meşruiyet veya etki yaratmak için başvurulan şiddete dayalı bir mücadele biçimi olarak tanımlanmaktadır.⁷ Bu tanımdan yola çıkarak düzensiz savaşın hedef itibarıyla halk odaklı olduğu görülmektedir.

Farklı ülkelerdeki örneklerde düzensiz savaş kapsamında hayata geçirilen stratejilerin genel olarak gerilla* savaş yöntemlerini benimsedikleri görülmüştür.⁸ Etki ve meşruiyet yaratmaya çalışan silahlı her hareketin başvurduğu gerilla

* Çalışmada kullanılan "gerilla" ifadesinin terör örgütü PKK ile ilişkisi yoktur, literatürle ilgilidir.

6. FM 3-05.130, US Army Special Operations Forces Unconventional Warfare, Eylül 2008, s. 1-5.

7. JP 1-02, ABD Savunma Bakanlığı Askeri Terimler Sözlüğü, 31 Ocak 2011, s. 189.

8. Arjantin'deki Montonero Ayaklanması 1969-79, Peru'daki Aydınlik Yol Hareketi 1962-, İtalya'daki Kızıl Tugaylar 1962-82.

5. Nebi Miş, "HDP Kürtlere Ölüm Vaadi", *Sabah Perspektif*, 19 Aralık 2015.

savaşı teknikleri NATO'ya üye ülkelerin askeri terminolojisi üzerinde ağırlığı olan Amerikan kaynaklarında “düşman kontrolündeki veya hasım topraklarda düzensiz yerel güçler tarafından icra edilen askeri veya paramiliter hareketler”⁹ şeklinde ifade edilmektedir. Şehir savaşının el kitabı olan “Sokaklarda Savaşma” adlı kaynaktan ise gerilla savaşı güçlü düşmana karşı uygulanan doğal mücadele yöntemi olarak ifade edilmektedir.¹⁰ Samuel Huntington gerilla savaşını “stratejik olarak zayıf olan tarafın belirli şekillerde, zamanlarda ve yerlerde taktik saldırıyı üstlendiği bir savaş şekli”¹¹ olarak tanımlamaktadır. Yapılan tanımlardan zayıf muhalif gücün gerilla savaşını belirli yöntemlere, uygun yer, zaman ve koşullara bağlı olarak yürütmesi gerektiği anlaşılmaktadır.

Savaştığı taraf ile yüz yüze gelmek yerine yıpratma stratejisine dayanan gerilla savaşının öncelikli hareket alanı kırsal coğrafyadır. Afganistan, Çin, Filipinler ve Kolombiya gibi ülkelerin coğrafi koşulları uzatılmış gerilla savaşı için uygun imkanlar sunmaktadır. Erişmesi zor arazi kesimleri, sınırlı ulaşım yolları, seyrek nüfus ve haberleşme imkanlarının kısıtlı olduğu yerlerde kuvvetli düşmana karşı uygulanacak en iyi yöntem kır gerillacılığıdır. Coğrafi koşullar kırsal gizliliği sağlayamadığından, kısmen veya tamamen endüstrileşmiş alanlarda kır gerillacılığı etkili ve sürdürülebilir olmadığından, bunun yerini şehir gerillacılığı almaktadır. Cezayir, Uruguay, Kuzey İrlanda, Irak ve Suriye'deki gerilla savaşları şehir gerillacılığı uygulamalarıdır. Askeri literatürde ele geçirene avantaj sağlayan kritik arazi arızaları arasında yer alan meskun mahallerde (şehirler/yerleşim yerleri) geçen savaş güçlü otorite ve zayıf muhalif harekete göre iki farklı bakış açısından değerlendirilmelidir. Savaşının ilk aşamalarında kuvvetli

inisiyatife sahip zayıf muhalif güç terörizm, ayaklanma veya isyan kapsamında yürüttüğü gerilla tarzındaki savaş taktiğiyle savaşın yerini, zamanını, şeklini ve kapsamını belirleyebilmektedir. Buna karşı mevcut otoritenin yaklaşımları, reaksiyonel bir özellik göstermekte olup genellikle terörle mücadele (*counter-terrorism*) ve ayaklanmaya karşı koyma (*counter-insurgency*) yöntemlerini kapsamaktadır.

Terör örgütleri kullandıkları gerilla savaşı taktiğiyle bir üstünlük arayışına girerken, kavramsal olarak daha meşru bir çağrışım yapan “gerilla” ifadesini kullanırlar ancak bu durum örgütün terör örgütü olmadığı anlamına gelmez. Bir terör örgütü olan PKK, yöntem olarak gerilla savaşı taktiklerini kullanmaktadır. Aşağıda PKK terör örgütünün gerilla taktiğini şehirlerde uygulamak isteyişinin temel nedenleri söz konusu literatürün dilinde ve terminolojisinde ifade edilmiştir.

Sıkça kullanılan taktikleri nedeniyle zayıf muhalif gücün hareketi yöntem olarak gerilla savaşı olarak adlandırılmakta, yeri ve özellikleri itibarıyla da kır ve şehir gerillası savaşı olarak ikiye ayrılmaktadır. Başarılı bir kır gerillası savaşı hareketlilik, yerel kuvvet üstünlüğü, sürpriz etkisi yaratabilme, arazi bilgisine sahip olma ve halk desteğine dayanırken şehir gerillacılığında da olması gereken başarı etmenleri aynıdır. Maksadı itaatsizlik geliştirme, etnik veya mezhepsel şiddet yaratma, devlet düzenini bozma, halkı korkutma ve sindirme, devlet yetkililerini ve kendine muhalif kişileri öldürme ve güvenlik kuvvetlerini savunmada bırakma üzerine kurulu şehir gerillacılığını kır gerillacılığından ayıran özellikleri de bulunmaktadır.¹²

Çevre ile ilişkisi bakımından;

Şehir gerillasının en önemli silahı halk desteğidir. Gerilla hareketini destekleyen veya sempati duyanlar gerillanın ihtiyaç duyduğu yiyecek, barınma, silah, mühimmat, tıbbi destek, yeni

9. JP 1-02, ABD Savunma Bakanlığı Askeri Terimler Sözlüğü, 31 Ocak 2011, s. 158.

10. Urbano, *Fighting in The Streets, A Manual of Urban Guerilla Warfare*, (J. Flores Publication, Miami: 1991), s. 9.

11. Samuel P. Huntington, “Introduction”, ed. Franklin M. Osanka, *Modern Guerrilla Warfare: Fighting Communist Guerrilla Movements, 1941-1961*, (The Free Press, New York: 1962), s. xvi.

12. Urbano, *Fighting in the Streets, A Manual of Urban Guerilla Warfare*, s. 10-11.

savaşçı ve gerilla tarafından az bilinen yerleşim yerlerinde rehberlik desteği vermektedir. Yerel halk şehir gerillasına istihbarat sağlama açısından da oldukça önemlidir. Gerillanın gözü ve kulağı olan yerel siviller güvenlik kuvvetlerinin hareketlerini ve potansiyel hedeflerin detayları ve değişikliklerini gözetlemekte ve bildirmektedirler. Aynı zamanda, gerilla hareketine sempati duyan halk, savaşıkları tarafa gerilla ile ilgili bilgi vermeyerek ya da yanlış bilgiyle yönlendirerek bir kalkan görevi görmektedir. Halk içine gizlenmiş şehir gerillası kolaylıkla da deşifre edilebileceğinden kır gerillacılığına göre daha özgün gizlilik tedbirleri gerektirmektedir.

Şehir savaşı veren gerilla unsurları kırsaldakinin aksine silah, mühimmat, yiyecek, kıyafet vb. lojistik destek olanaklarına daha kolay erişebilmektedir.

Şehir merkezinde gerçekleştirilen gerilla eylemleri halktan saklanamayacağından, şehir savaşında zayıf tarafa destek veren halk üzerinde kuvvetli düşmanın yenilebilir olduğu ümidi verilebilmektedir.

Şehir gerillasının halk içinde eylemlerini sürdürmesinin kendi güvenliği açısından kırılganlıkları da mevcuttur. Yerel devlet yetkililerine bir kişinin dahi vereceği bir bilgi gerilla yapısının bozulmasına neden olabilmektedir. Şehir gerillasının güvenlik endişesi yüksektir. Kır gerillası eylemlerini gözden uzakta ve kolayca saklanabileceği dağlık ve ormanlık alanlarda gerçekleştirirken, şehir gerillası eylemlerini kuvvetli düşmanın merkezinde gerçekleştirmektedir.

Şehir gerillası bir sonraki saldırısına kadar izini kaybettireceği bir kalabalık bulabilmektedir.

Hedefleri ve eylem yöntemleri bakımından;

Şehir gerillasının hedefleri de kır gerillasından farklılık göstermektedir; kır gerillası uzak kırsal alandaki askeri karakollar ve konvoylara saldırırken, şehir gerillası şehir merkezlerindeki devlet binaları, askeri tesisler, polis karakolları, polis devriyeleri, okul binaları ve kamu tesislerine saldırı düzenlemektedir.

Şehir gerillacılığının en etkili unsuru ise hareketli olmasıdır; güvenlik kuvvetlerince çabucak çevreneme ihtimali yüksektir. Bu bakımdan kırsal alanlarda yaya eylemler önemliyken şehir gerillacılığında araçlı eylemler önem kazanmaktadır.

Şehir gerillasının önemli özelliklerinden birisi de bulunduğu şehir coğrafyasını çok iyi bilmesidir; aşına olduğu cadde, sokak, boş veya inşaat halindeki binalar, kullanmaya müsait ve oturulmakta olan konutlar, kanalizasyon ve yeraltı yapısı şehir gerillasının eylem esnasında ve sonrasındaki faaliyetlerine örtü ve gizleme sağlaması bakımından oldukça önemlidir. Eylem sonrasında kaçış güzergahı üzerinde kurulan pusu, makul bir mesafeye mevzilenen keskin nişancı veya bu güzergahlara yerleştirilmiş ve uzaktan ateşlenebilecek mayın, tuzak ve el yapımı patlayıcılar güvenlik kuvvetlerinin takip ve reaksiyon hızını kesmekte ve gerillanın kaçışını kolaylaştırmaktadır.

Şehir gerillasının eylem birimleri güvenlik kuvvetlerine göre oldukça küçüktür ve eylemleri daha az koordinasyon ve zaman gerektirir; beklenmedik zamanlarda, ani ve çabuk yapılan eylemler hedef kuvvetlerinin kısa sürede reaksiyon gösterememesine olanak sağlamaktadır. Bu nedenle pusu ve baskın tarzı eylemler sıklıkla tercih edilmektedir.

Şehir gerillası tarafından uygulanan en önemli taktikler askeri tesislere ve polis tesislerine yönelik silahlı ve bombalı saldırılar, devlet görevlilerine düzenlenen suikastlar, enerji tesisleri, ticari ve eğitim yapılarına düzenlenen saldırılardır. Sivillerin devlete karşı düzenlediği toplantı ve gösterilerinde silahlı koruma sağlama gibi devlet sistemini ajite etmeye ve aksatmaya yönelik eylemler de gerçekleştirilebilmektedir.

Sayıda az olan şehir gerillası, çatışma ortamında kuvvet üstünlüğünü ele geçirenceye kadar kuvvetinin tamamıyla çatışmayı kabul etmemektedir; bunun yerine kuvvetini farklı noktalardaki hedeflere göre yöneltmekte ve böylelikle düşman da kuvvetini farklı noktalara yaymaya zorlanmaktadır.

Başlangıçta ayrı şehir merkezlerinde birbirinden bağımsız olarak icra edilen şehir gerillacılığı taktiği, direniş veya ayaklanma büyüdükçe diğer şehir merkezlerindekiyle bağlantı kurmakta ve birleşik bir harekete dönüşebilmektedir. Gerçekleştirilen koordineli saldırılar devlet veya düşman kuvvetlerinin kontrolünü zayıflatabilmektedir. Zamanla gelişen bölgesel mücadeleler, gerilla kuvvetlerinin daha çok düzenli ordu gibi faaliyet yürüttüğü tam ölçekli savaş karakteri olarak kabul edilebilmektedir. Ordulaşmış gerilla hareketi devlet kuvvetlerine genel bir taarruz hareketi gerçekleştirirken, sivil halk da devlet otoritesini zayıflatmak için gösteri yürüyüşleri ve genel grevlerle savaşa katkıda bulunmaktadır. Nihai adım ise devlet veya düşman kuvvetlerini tamamen bölgeden uzaklaştıracak toplu ayaklanmadır.

PKK daha önce de kalabalıkları harekete geçirerek ayaklanma girişiminde bulunmuş ancak başarısız olan bu girişim sonucu 1993'te tek taraflı ateşkes ilan etmek zorunda kalmıştı.

Güvenlik ve terörizm çalışmalarıyla tanınan Brian Micheal Jenkins tarafından 1970'lerde kavramsallaştırılan gerilla savaşının beş aşaması şu şekilde sıralanmaktadır: Şiddet propagandası aşaması, örgütsel büyüme aşaması, gerilla saldırı aşaması, kalabalıkların harekete geçirilmesi aşaması ve yerel ayaklanma aşaması.¹³ 1984-1992 yılları arasında PKK'nın ilk üç aşamayı tamamlayarak dördüncü aşama olan kalabalıkların harekete geçirilmesi aşamasına geçmeye çalıştığı görülmektedir. PKK lideri Abdullah Öcalan'ın

13. Brian Michael Jenkins, *Five Stages of Urban Guerrilla Warfare: A Challenge of the 1970s*, RAND Corporation, California, <http://www.rand.org/content/dam/rand/pubs/papers/2008/P4670.pdf>, (Erişim tarihi: 12 Şubat 2016).

Ocak 1992'de yayımladığı ve ayaklanma manifestosu olarak kabul edilen "Ayaklanma Taktikleri Üzerine Tezler ve Görevlerimiz" adlı broşürdeki tarifleriyle uyuyacak şekilde örgütün Nusaybin, Cizre, Silopi ve Şırnak'ta kalabalıkları harekete geçirerek ayaklanma girişimlerinde bulunduğu söylenebilir.¹⁴ O yıllarda Türk güvenlik kuvvetlerinin aldığı önlemlerle PKK'nın kalabalıkları harekete geçirme ve ayaklanma çabaları hedeflerine ulaşamamış; PKK, Mao'nun uzatılmış savaş konseptindeki stratejik savunma aşamasından stratejik denge aşamasına geçememiş ve 20 Mart 1993 tarihinde ilan ettiği tek taraflı ateşkesle Türkiye ile bir diyalog başlatmıştır.¹⁵

PKK'yı etnik ve ayrılıkçı temelde gerilla faaliyeti yürüten bir terör örgütü olarak ifade eden RAND Corporation, şehir gerillasını beş farklı grupta incelemektedir: Milliyetçi gruplar, ayrılıkçı gruplar, ideolojik gruplar, dini gruplar ve organize suç grupları.¹⁶ Ayrılıkçı ve Marksist ideolojiyle varlığını ilan eden PKK, gerilla tarzındaki savaşını Siirt-Hakkari-Van üçgenindeki kırsal alanda ülkenin içinde bulunduğu siyasi ve ekonomik şartların nispeten zayıf olduğu 1984'te kır gerillacılığı yöntemiyle başlatmıştır. PKK da aradan geçen otuz yılın içinde örgütün kır gerillacılığının halk üzerinde etki yarattığını ancak halk desteğini tam manasıyla sağlayabilmek için esas savaş alanının şehir olduğunu ifade etmektedir.¹⁷ 2015 yılında kır gerillacılığı ile şehir gerillacılığı arasında köprü kurarak eylem konseptini farklılaştıran PKK'nın bu strateji değişikliğiyle halk üzerindeki tek yönlü etkisini, halk desteğiyle çift yönlü bir ilişkiye dönüştürmek istediği

14. Ümit Özdağ, *Türkiye'de Düşük Yoğunluklu Çatışma ve PKK*, (Üç Ok Yayınları, Ankara: 2005), s. 66.

15. Türkmən Törel, *PKK Terör Örgütü (Tarihsel ve Siyasi Gelişim Bakımından İncelenmesi (1978-1998))*, Süleyman Demirel Üniversitesi, 2002, s. 129, <http://eprints.sdu.edu.tr/89/>, (Erişim tarihi: 8 Şubat 2016).

16. *The Urban Threat: Guerrilla and Terrorist Organizations*, <http://www.pdfdrive.net/the-urban-threat-guerrilla-and-terrorist-organizations-e2105826.html>, (Erişim tarihi: 8 Şubat 2016).

17. Kıra Dayalı Şehir Gerillacılığı, Madde 10, PKK.

görülmüştür. Ülke içindeki yayılma potansiyeli ve Suriye'den gelen geçişkenliğin neden olduğu jeostratejik önemleri itibarıyla PKK'nın şehir savaşını Nusaybin-Cizre-Sur üçgeninde devreye sokmaya çalıştığı da görülmektedir. Hem ülke içi siyasi gelişmeler hem de ülke dışı güvenlik merkezli gelişmeler PKK'nın yeni stratejisi için harekete geçmesini tetiklemiştir.

Şehir savaşı Türkiye'deki ülke kamuoyu, yerel halk, devlet kurumları ve güvenlik güçleri için yeni olduğu kadar, savaşı şehirlere taşıyan PKK ve yerel tabanı için de yeni bir kavramdır. Suriye'de, başka bir terör örgütü olan DAİŞ'e karşı yürütülen şehir savaşını PYD-YPG üzerinden taarruz (*offensive*) hareketi konseptiyle gerçekleştiren PKK, Türkiye'deki deneyimini devlet gücüne karşı savunma hareketi konseptiyle sürdürmeye çalışmaktadır.

PKK'nın Şehir Savaşı Stratejisi

Klasik siyasi-askeri Maoist yaklaşımda,¹⁸ düşük yoğunluklu çatışmanın zayıf tarafı güçlü hasmına karşı silahlı mücadeleyi kırdı vermektedir.¹⁹ Mao'nun "Uzatılmış Savaş Stratejisi", Stratejik Savunma-Stratejik Denge-Stratejik Taarruz ekseninde PKK tarafından örgüt programında 1980'li ve 1990'lı yıllarda uygulandığı görülmüş ancak bu strateji dinamikleri gereği savunma boyutundan öteye geçemeyerek saldırılar büyük ölçüde kırsal alandaki jandarma karakollarıyla sınırlı kalmıştır.²⁰

PKK'nın 2005 yılındaki kongresinde kabul edilen KKK (daha sonra KCK) sözleşmesindeki halk meclisi vurgusunu anlamak PKK'nın kırsal alanlardaki saldırı taktiklerini şehir merkezleriyle birleştirmek için bir arayış içinde olduğunun

kavranmasına yardımcı olacaktır. PKK, şehir merkezlerinde silahlı mücadele vermeden önce buradaki halkın bu tür bir savaşı kendi evinde kabul etmesi için toplum üzerinde uzun soluklu bir algı çalışması yapmıştır.²¹ KCK sözleşmesinde Kürtlere milliyetçi-devletçi ulus yerine demokratik ulus çağrısı yaparak eşitlik-özgürlük temelinde Kürdistan Demokratik Konfederalizmi adı altında yeni bir yaşam felsefesi kazandırdığını ifade etmektedir.²² Aynı sözleşmenin başlangıç bölümünde KCK'nın demokrasi kurma sistemi olduğu ifade edilerek toplumun kendi demokrasisini yaratmak için etnik, mezhep, kültürel gruplar, emekçiler, kadın ve gençlik gruplarının örgütlenmesi çağrısı yapılmaktadır. Bu çalışmalar PKK desteğiyle kurulmuş gençlik kulüpleri, dernekler, PKK'ya yakın siyasi partilerin kadın ve gençlik kolları vasıtasıyla yapılırken, belediye çalışanları hatta dershane ve bazı devlet okullarındaki öğretmen ve idareciler de bu sürece katkı sağlamaktadır.²³

PKK'nın tabiriyle "halk bilinci geliştirme" sürecinde 2005-2008 yılları arasında kırsal alanlarda etkinlik kazanma girişimlerinde bulunduğu görülmektedir. 2009-2011 yılları arası, "Demokratik Açılım"²⁴ süreciyle terör şiddetinden nispeten uzak geçmiş olsa da PKK'nın tek taraflı ilan ettiği ateşkesi sona erdirmeye tehditlerinin gölgesinde kalmıştır. Örgüt, 2011-2012 yılları arasında Beytüşşebap, Çukurca, Şemdinli ve Yüksekova kırsalında ve Irak sınır hattındaki askeri birliklere düzenlediği saldırılarla etkinliğini artırmaya çalışmıştır. Ayrıca halkta "devlet şiddeti" algısı yaratmak ve şehir merkezlerinde güvenlik güçlerinin operasyonlarını engellemek için kırsal alanlarda canlı kalkan olarak sık sık kullanmıştır.²⁵

18. U.S. Marine Corps, *Mao Tse-Tung on Guerilla Warfare*, PCN 140 121800 00, <http://www.marines.mil/Portals/59/Publications/FMFRP%2012-18%20Mao%20Tse-tung%20on%20Guerilla%20Warfare.pdf>, (Erişim tarihi: 8 Şubat 2016).

19. "Mao'nun Uzatılmış Savaş Stratejisi ve Gerilla Savaşı Doktrini", *Asimetrik Savaşlar*, 30 Mart 2011, <https://asimetriksavaslar.wordpress.com/2011/03/30/maonun-uzatilmis-savas-stratejisi-ve-gerilla-savasi-doktrini>, (Erişim tarihi: 8 Şubat 2016).

20. Özdağ, *Türkiye'de Düşük Yoğunluklu Çatışma ve PKK*, s. 67.

21. SETA Mülakat, Diyarbakır, 23 Ocak 2015.

22. KCK (Kome Komalen Ciwan) Sözleşmesi, Önsöz.

23. SETA Mülakat, Diyarbakır, 22 Ocak 2015.

24. Demokratik Açılım Süreci, AK Parti, <http://www.akparti.org.tr/upload/documents/acilim220110.pdf>, (Erişim tarihi: 10 Şubat 2016).

25. "Canlı Kalkan Olmak İçin Şemdinli'ye Gittiler", *Sabah*, 7 Ağustos 2012.

Ne var ki, 2012 yılının sonlarında PKK kırsal alanlarda ciddi mağlubiyetler almış ve devam etmekte olan çözüm süreci ön görüşmelerindeki şartları kabul edeceğini belirterek askeri yenilgisini de karartmıştır.²⁶

2013 yılı başlarına gelindiğinde PKK'nın şehir çatışması için yeni bir unsur olarak YDG-H'nin (bugün adı YPS olarak değiştirilmiştir) kurulduğu görülmektedir.²⁷ YDG-H'nin kuruluşundan kısa bir süre sonra Abdullah Öcalan'ın BDP heyetiyle yaptığı hapisane görüşmesinde, "Ne ev hapsi, ne de af. Bunlara gerek kalmayacak. Hepimiz özgür olacağız. Başarılı olursam ne KCK tutuklusunu kalır, ne de başkası. Bu olmazsa 50 bin kişiyle halk savaşı olacak. Yalnız herkes bilmeli ki, ne eskisi gibi yaşayacağız, ne de eskisi gibi savaşaacağız"²⁸ diyerek yeni bir savaş stratejisinin işaretini verdiği görülmektedir. Bu durum büyük ölçüde çatışmaları etnik bir ayrışma hattı üzerinden yeniden inşa ederek şiddet pratiklerini ve PKK'nın askeri görünümünü toplumun gündelik yaşamın bir parçası haline getirmeyi amaçlamaktadır. Bu hedef doğrultusunda özellikle gençlerin silahlı şiddete şehirlerde destek verecekleri kanallar oluşturularak toplumun gündelik yaşamının hızla militarize edildiği bir pratiğin devreye sokulduğu görülmektedir. Bu durum ister istemez etnik radikalleşme ekseninde yeniden kurgulanan şiddet pratiklerini değiştirdiği gibi gündelik yaşamın hızla çatışma sürecine dahil edilmeye çalışılmasıyla birlikte kaygan bir çatışma ortamını beraberinde getirmektedir. Böylece PKK'nın propagandası için de şiddet yoluyla bir zemin oluşturulması amaçlanmaktadır.

26. Atilla Sandıklı, "PKK/KCK için 2012 Final Yılı Değil Hüsrân Oldu, Söyleşi", BİLGESAM, 13 Kasım 2012, <http://www.bilgesam.org/incele/247/-pkk-teror-orgutu-icin-2012-final-yili-degil-husran-yili-oldu/#.VrmWfNuLTIU>, (Erişim tarihi: 10 Şubat 2016).

27. YDG-H Analizi, <https://jiyan.us/2015/01/22/kurdistan-devrimcileri-ydg-h-kisa-bir-ydg-h-analizi>, (Erişim tarihi: 10 Şubat 2016).

28. Abdullah Öcalan, *Demokratik Kurtuluş ve Özgür Yaşamı İnşa (İmralı Notları)*, (Waşenen Mezopotamya, 2015), s. 26.

PKK, YDG-H ve Radikalleşmenin Dinamikleri

PKK terörünün yeni karakterinin en önemli özelliği şehir savaşının yanı sıra toplumu silahlı şiddet kullanabileceği bir radikalleşmeye zorlamasıdır. Bunun için kullandığı yol gençlerin silahlı mobilizasyonudur. YDG-H, PKK/KCK ideolojisi çerçevesinde kent merkezlerindeki mahallelerde asayiş uygulamaları yürütmekle görevlendirilmiş ve KCK'nın halk savaşı stratejisinde birey, toplum ve halk üzerinde etkisini kolaylıkla hissettiren radikal, ideolojik ve silahlı bir gençlik oluşumu olarak ortaya çıkmıştır. PKK'nın YDG-H ile vermeye çalıştığı mesaj, sadece şehirde güvenlik güçlerine zarar vermek suretiyle değil, mahalle, sokak ve ilçe ölçeklerinden çatışma durumunu halka yayarak, "devletin kendi halkına karşı savaştığı" şeklinde bir kavramsallaştırmayı yerleştirmektedir.

2005-2006 yılları arasında eylemleriyle gündeme gelen öz yönetim güçleri uygulamasından sonra şehir merkezlerindeki eylemler 2013 yılından itibaren Yurtsever Devrimci Gençlik Hareketi (YDG-H) inisiyatifinde yapılmıştır. YDG-H'nin kuruluşu 2013 yılının başlarına dayanmakla birlikte fiili faaliyetleri 2013 yılının Haziran ayında Cizre'de başlamıştır. İdeolojik olarak PKK ve Abdullah Öcalan'a bağlı olan YDG-H'nin temel hedefi buldukları bölgelerde "uyuşturucu, fuhuş, asimilasyon ve ajanlaştırmaya karşı asayiş sağlama" olarak belirlenmiştir. YDG-H ideolojisinde bölgeselcilik, toplumsal düzen ve devlet karşıtlığı temalarıyla birlikte bu yapının PKK'nın silahlı kanadı olan HPG ile organik bir ilişkisinden ziyade KCK ile olan bağı oldukça önemlidir. Bu bağlamda YDG-H'yi KCK mahalle meclisleri ve onun görünürdeki DBP'nin yerel teşkilatlarının harekete geçirdiğini söylemek mümkündür.

PKK terör örgütü 2012 sonbaharında Şemdinli-Beytüşşebap hattında kırsal alanda askeri yenilgiye uğramış ve müteakiben terör eylemleriyle sonlandırdığı çözüm süreci müzakerelerinin yeniden başlamasına mecbur kalmıştır. Müzakerelerin devamında, örgüt 21 Mart 2013 tarihinde PKK, KCK ve HPG olarak tek taraflı

ateşkes ve eylemsizlik kararı aldığını ilan etmiştir.²⁹ PKK, ateşkes ilan sürecinde örgütün varlığını, halk arasında ateşkes ilanında adı geçen KCK, PKK ve HPG dışındaki YDG-H hareketiyle devam ettirmiştir.

YDG-H'nin birincil misyonu 2012 sonunda başlatılan görüşme sürecinin devamında PKK'nın halk arasındaki varlığını idame ettirmekken, zamanla PKK'nın uyuşturucuyla ilgili imajını düzeltmeye yönelik asayiş uygulamalarına dönüşmüş, müteakiben de devletin kolluk otoritesine alternatif bir hal almaya çalışmıştır. Kendisine eklenmiş dağ kadrosundan teröristlerle birlikte YDG-H, PKK'nın Devrimci Halk Savaşı konseptinin bir unsuru olan Kıra Dayalı Şehir Gerillacılığı Stratejisinin şehir mekanizması görevini üstlenmiş ve nihai olarak Sivil Savunma Kuvvetlerine (YPS) evrilmiştir.³⁰

2013 yılının sonlarına doğru YDG-H üyelerinden bazıları elde ettikleri toplumsal sempati ve baskı gücünü kendi namlarına bir kazanca çevirmeye başlamış ve uyuşturucu satıcılığını kendileri organize etmiştir. Halk içerisinde bir zemin bulan YDG-H mahallelerde alan hakimiyetini geliştirmek için kimlik kontrolleri yaparak devlet otoritesine açık alanlarda meydan okumaya başlamıştır.

2014 yılında şiddetlenen Suriye'deki savaş Kürt bölgesinde yoğunlaşmış ve DAİŞ ile PYD-YPG arasındaki çatışmaların hassaslaştırdığı doğu ve güneydoğudaki bazı ilçelerdeki yerel kamuoyu YDG-H vasıtasıyla PKK tarafından istismar edilmeye başlamıştır. PKK tarafından kendiliğinden meydana geldiği şeklinde algılanması istenen YDG-H'ye özellikle 2014 yılında HPG'li militanlar eklenmeye başlamış ve yaşları 15-25 arasında değişen YDG-H mensupları HPG'li militanların yönlendirmeleriyle toplumsal olaylarda öncül rol almaya başlamıştır.³¹

29. "PKK 'Resmi ve Açık' Ateşkes İlan Etti", BBC Türkçe, 23 Mart 2016.

30. "YDG-H İsmi Yıprandı, Yola YPS ile Devam!", Haksöz Haber, 3 Ocak 2016.

31. SETA Mülakat, Diyarbakır, 22-25 Ocak 2016.

Devam etmekte olan Suriye İç Savaşı ve DAİŞ ekseninde gelişen silahlı çatışmalar özcu bir biçimde sadece "DAİŞ-Kürt savaşı" şeklinde sunulurken bu gençlerin daha hızlı bir biçimde radikalleşmesini kolaylaştıran bir nedene dönüştürülmüştür. Söz konusu durum PKK radikalleşmesini hızlandıran ve tetikleyen bir işleve sahiptir. PYD/YPG/PKK-DAİŞ denklemi PKK'nın eylem evreninde önemli bir jeopolitik değişime sebep olmuş ve örgüt açısından Suriye-Türkiye sınırlararası şiddet hareketliliğini devreye sokmak suretiyle silahlı genç ve militan mobilizasyonunu konsolide ederek meşrulaştırma işine yaramıştır. Böylesi bir durum PKK kaynaklı etnik kimlik inşasının kristalize olması sürecini de hızlandırmıştır.

Nefret, taklit, ikna, liderlik, eylem, şüphe ve bir araya gelmenin etkisi gibi ideolojik motivasyonlarla itaatsizliğe sürüklenen gençler silahlandırılarak PKK militanına dönüştürülmüştür. Ancak tecrübeli HPG militanları kadar yerleşim yerlerinde devam etmekte olan çatışmalarda yeterli olmadıklarının PKK tarafından anlaşılması üzerine çatışma süreci içinde askeri olarak bir değişime gidilmiştir. PKK, kıra dayalı şehir savaşını YDG-H üzerinden başlatmış olmasına rağmen şehir savaşını yurtsever gençlik kavramı üzerinden değil tecrübeli militanlarına dayalı ve halk vurgusunu daha kolay yapabileceği "ağabey yapı" olarak göstermeye çalıştığı YPS üzerinden devam ettirmiştir.

YDG-H örgütlenme biçimini mevcut statükoyu bozmak adına etnik ve siyasi argümanlar temelinde şiddetle birlikte geliştirerek radikalleşmiştir. Bu anlamda YDG-H, PKK'nın etnik radikalleştirme süreç ve dinamiklerini sergilediği kullanışlı bir araç olarak görülmelidir. Şiddet içeren radikalleşme, mevcut düzeni tehdit edecek ve onunla çatışacak biçimde toplumda kalıcı değişimleri oluşturmayı amaçlayan şiddet eylemlerini bizzat icra etme veya aktif destekleme olarak tanımlanmaktadır. Radikal bir YDG-H üyesi siyasal ve toplumsal değişimi en son çözüm olarak arzu eden birey ola-

rak tanımlanabilir; bu köktenci arzuyu içinde bulunduğu sosyal ve siyasal ortamın yapısal ve ideolojik çevresinden elde etmektedir. Militan Pan-Kürtçülük'te radikalleşmeye zemin hazırlayan temel anlatı “Kürt ve Kürdistanın özgürleştirilmesi” olarak işlemektedir. Böylesi bir üst anlatının hedefinde, otoritenin nihai düzeyde yok edilmesi yer almaktadır. Bu anlatı aynı zamanda otoriteye karşı askeri yöntemler yoluyla şiddet eylemine başvurma’nın “adalet ve Kürtlerin hukukunu tesis etmek” adına gerekli olduğunu ön plana çıkarmaktadır. YDG-H üyeleri yıllardır süregelen çatışma ortamının kendisine sunduğu sistematik ayrışma propagandasıyla devlet, kamu ve toplumsal disipline yönelik bir karşıtlık refleksi geliştirmiş ve kendisinin bölgesine sahip olmadığı ya da kontrol edemediği inancını içselleştirmiştir.

YDG-H üyelerinin radikalleşmelerini harekete geçiren asal süreçlerden biri de sosyal ağ mekanizmalarıdır. Bu mekanizmalar grup içi etkileşim, arkadaş dayanışması ve endoktrin gibi süreçlerin etkisiyle zamanla gelişmektedir. Bu bağlamda bir YDG-H’li bireyin radikalleşmesi onun kimliğini, tercihlerini ve algılarını enformel ve yatay ağlarla aşağıdan yukarı geliştirmesi veya genellikle önceden tanıdıkları kişilerin ve ideolojilerin yardımıyla değiştirmesine bağlıdır. Burada radikalleşme, büyük ölçüde formel ya da yukarıdan aşağıya sıkı örgütlemeye tabi olmadığı gibi gevşek veya kendi başına hareket eden yerel arkadaş grupları içerisinde eski yeni ve akrabalık bağlarını kullanarak da yaşanmaktadır. Bu ağlar bireysel alanla siyasal alanların birleştiği yerlerdir; mahalle meclisleri, eğitim dernekleri, kurslar, kitapçılar vb. alanlarda büyüyen bu formel ve yarı formel ağlar kolektif bir etnik kimliği tahkim etmekle kalmaz aynı zamanda siyasal ve şiddet temelli aktivizmi bireysel tercihlerle birleştirip kendine has bir tür muhalif alt kimlik kurarlar ve karşılıklı dayanışma ve alternatif yaşam stillerine alan açarlar. Abdullah Öcalan’ın yukarıda da alıntılanan çıkışıyla doğu ve güneydoğu illeri ile Mersin, İstanbul ve İzmir gibi met-

ropollerdeki Kürt gençleri hem kurumsal hem de informel süreçlerle radikalleşme süreçlerine dahil edilerek 50 bin kişilik büyüklüğe ulaşmayı hedeflediği değerlendirilmektedir.³²

PKK’nın 2004 yılında Öz Savunma Örgütlenmesi adı altında HPG’nin alt kolu olarak yeni bir çalışma başlattığı bilinmektedir. 2005 yılında KKK Demokratik Yapılanmasına geçiş ve KCK Sözleşmesi süreciyle birlikte Öz Savunma Örgütlenmesi yapısal olarak önem kazanmaya başlamıştır. Murray Bookchin’in toplumsal ekoloji felsefesine benzetilen³³ KCK yapılanmasıyla birlikte HPG örgütün kırsaldaki birincil silahlı gücü olarak anılırken, Öz Savunma Güçleri de halk içindeki ikincil ordu olarak görülmüştür. Öz Savunma Güçleri tarafından 2005-2006 yılları arasında sivillere yönelik eylemler ağırlık kazanmış, bu eylemler genel olarak Irak’ın kuzeyinde eğitilen örgüt üyelerinin metropol ve turizm bölgelerinde gerçekleştirdiği bombalı saldırılar olarak kayıtlara geçmiştir.³⁴

Bölgesel yapılar dahilinde örgütlenen Öz Savunma Güçleri’nin yönetici kadroları örgütsel bağlılığı uzun yıllara dayanan militanlar (o yıllarda genellikle 1990-1993 yılları arasında örgüte katılanlar) arasından seçilmiştir. Kırsal eylemlerde bulunan militanların şehir ve metropol hayatına uyumunda aksaklıklar meydana geleceğinden, eylem militanları yurtsever halk diye tabir edilen milislerden oluşturulmuştur. Bir aylık bomba yapımı ve kullanımıyla ilgili eğitime tabi tutulan

32. SETA Mülakat, Diyarbakır, 23 Ocak 2015.

33. Sinan Tavukçu, “Murray Bookchin’in ‘Toplumsal Ekoloji’ Felsefesi ve KCK’nın İdeolojik Kodları”, Stratejik Düşünce Derneği, 17 Kasım 2011, <http://www.sde.org.tr/tr/authordetail/murray-bookchinin-toplumsal-ekoloji-felsefesi-ve-kcknin-ideolojik-kodlari/995>, (Erişim tarihi: 10 Şubat 2016).

34. 16 Temmuz 2005: Aydın’ın Kuşadası ilçesinde aralarında İngiliz ve İrlandalı turistlerin de bulunduğu 5 kişinin öldüğü, 13 kişinin de yaralandığı bombalı saldırı düzenlenmiştir.

28 Ağustos 2006: Muğla’nın Marmaris ilçesinde, biri minibüste ve ikisi çöp kutusunda olmak üzere üç ayrı yerde meydana gelen patlamalar sonucu 10 İngiliz turist ile 11 Türk vatandaşı yaralanmıştır.

13 Eylül 2006: Diyarbakır’da, ailelerin dinlenmek için gittiği Koşuyolu Parkı yakınlarında bomba patlatılmış, saldırıda biri bebek olmak üzere 11 kişi ölmüş, 17 kişi de yaralanmıştır.

militerlerin Türkiye'ye gönderildikten sonra eylemlerini bireysel (tek kişi) olarak örgüt talimatıyla gerçekleştirdikleri görülmüştür. Bu militanlar, gizliliğin doğası gereği birbirinden ve benzerlerinden bağımsız olarak hareket etmişler (kompartmantasyon), sadece bölgesel Öz Savunma Yönetimi, HPG Ana Karargahı içindeki sorumlu militan ve HPG Ana Karargahı sorumlusundan (2004 öncesi Murat Karayılan, 2004 sonrası Bahoz Erdal) talimat alıp rapor vermişlerdir.

Örgütün yönetim kadroları tarafından “Devrimci Halk Savaşı” bağlamında formüle edilen bu yeni stratejik değişim, “kır gerillacılığı”nın yanı sıra “şehir gerillacılığı” yöntemlerini de içeren topyekün bir savaş stratejisini devreye sokmayı planlamaktadır. “Mücadelenin” sadece dağlarda ve kırsalda verilmesinden yakın PKK yöneticileri özellikle gençlerin örgütlenmesi gerektiği üzerinde sıklıkla durmuş ve bu kapsamda da şehirlerde yeni bir paramiliter yapılanmanın örgütlenmesini sağlayarak bölgedeki siyaset alanının PKK'nın kontrolüne geçmesi ve milliyetçi Kürt siyaseti söyleminin hegemonik hale gelmesi için uğraşmıştır.

PKK'nın söz konusu stratejisinin dört boyutu olduğu söylenebilir. Bu boyutlardan ilki “kontrol” boyutudur. Örgütün özellikle çözüm sürecinde tercih ettiği örgütsel çeşitlenme³⁵ dikkate alındığında, mahalle ölçeğinden, ilçe, şehir ve bölgesel ölçeğe mümkün olduğunca daha fazla insanı örgüte bağlamanın hedef alındığı bir strateji izlediği anlaşılmaktadır.³⁶ Böylesi bir “örtük iktidar ağının” söz konusu örgütsel yapının içine dahil olan veya öyle ya da böyle dahil

edilen kişiler açısından bir tür “aidiyet” ve “kimlik” oluşturma amacının da olduğunu söylemek mümkündür. Bu yapılar aynı zamanda örgütün radikalleşme süreçlerini kurumsallaştırmasına ve en önemlisi de yönetmesine imkan tanımaktadır.

PKK son dönemde “mücadele”nin sadece dağlarda ve kırsalda verilmesinden şikayetçi olarak şehirlerdeki gençleri örgütlemeye çalışmıştır.

PKK'nın bölgedeki siyaset alanını kendi kontrolü altına almaya çalışmasının ikinci boyutunu ise “organizasyonel” yapı oluşturmaktadır. Bireysel ve gündelik yaşamı kuşatma altına almaya çalışan örgütsel bir mimariden bölgesel düzeyde siyasi homojenliği oluşturmayı hedefleyen organizasyonel bir mimariye evrilerek bölgedeki siyaset alanını bütünüyle kontrol altına almak ve bu yolla bütün kesimleri denetimde tutmak söz konusu boyutun stratejik hedefleri arasında yer almaktadır.

Üçüncü boyutu ise gençlerin silahlandırılmasıyla alan kontrolünün oluşmasını sağlamaya yönelik “egemenlik” düzlemi oluşturmaktadır. Özellikle çözüm sürecinde PKK'nın şehirleri bir tür silah depolama alanı olarak kullanması, sözde yerel egemenlik alanlarının sürdürülmesi için kapasite artırma dönemi olarak değerlendirilmiştir. Kuzey Suriye'deki DAİŞ-PYD çatışması bu hedefe ulaşmayı hem kolaylaştırmış hem de daha hızlı gerçekleştirilmesi için PKK açısından bir fırsat olarak görülmüştür.

PKK'nın stratejisindeki dördüncü boyutu ise “taktiksel” boyut oluşturmaktadır. 2015 yılının Ekim, Kasım ve Aralık aylarında YDG-H aracılığıyla sokak ve mahalle ölçeğinde “öz yönetim” ve “öz savunma” adı altında bir tür alan hakimiyeti kurmak için silahlı çatışma sürecini derinleştirmek böylesi bir stratejinin parçası olarak iş görmüştür.³⁷

35. [KCK (Koma Civakên Kurdistan/Kürdistan Topluluklar Birliği), DTK (Kongreya Civaka Demokratik/Demokratik Toplum Kongresi), HDK (Halkların Demokratik Kongresi), HDP (Halkların Demokratik Partisi), DBP (Demokratik Bölgeler Partisi), PYD (Partiya Yekîtiya Demokratik/Demokratik Birlik Partisi), PJAK (Partiya Jiyana Azad a Kurdistanê/Kürdistan Özgür Yaşam Partisi), HSB (Halk Savunma Birlikleri), HPG (Hêzên Parastina Gel/Halk Savunma Güçleri), YDG-H (Tevgêra Ciwanan Welatparêz yê Şorêşger/Yurtsever Devrimci Gençlik Hareketi)].

36. Vahap Coşkun, “Hendek ve Siyaset”, *Star Açık Görüş*, 12 Eylül 2015.

37. Fahrettin Altun, “Self-Governance: The PKK's New Weapon”, *Daily Sabah*, 1 Ocak 2016.

Aynı zamanda PKK şehirlerdeki kayıpları arttıkça diğer radikal sol örgütlerle birleşme yoluna giderek silahlı şiddeti daha geniş bir ağ içine yerleştirmeye çalışmıştır. Bu durum teröre ve çatışmalara yeni bir dinamik daha katmıştır. Bu son derece “melez” ve “mobilize” karaktere sahip yeni terör stratejisi PKK’nın kayıplarının artmasıyla daha da hızlanmış ve PKK melez bir saldırı taktiği kullanmaya başlamıştır. Bu taktikler arasında karma örgütsel bir yapılanma (TAK, YPS, HPG, PKK, MLKP gibi), esnek ve her şarta uyum sağlayabilecek teknikleri kullanabilen pragmatik bir çatışma stratejisi, sivillerin hedef alındığı sansasyonel terör eylemleri, sosyal medyayı aktif, saldırgan ve ayrıştırıcı bir dille kullanan propaganda ve iletişim stratejisi, finansal kaynak sağlamak için bütün illegal yolları kullanan yasa dışı bir suç ağı yer almaktadır. PKK bu özelliklerin hepsini de eş zamanlı olarak kullanmıştır.

Bir taraftan ülkenin belirli bir coğrafyasında silahlı bir çatışma sürdürerek (şehir çatışması dinamiği) etnik ve radikal milliyetçi bir tahkimat için uğraşırken diğer taraftan da ülkenin ana merkezlerinde sivilleri hedef alan terör saldırılarıyla toplumsal bir ayrışma için zemin oluşturmaya çalışmaktadır. Diğer bir ifadeyle terör saldırılarıyla toplumun “günelik güvenlik risklerini” artırmak, böylece toplumsal tepkinin şiddet pratikleriyle birleşmesini sağlayarak askeri düzeyde yürüttüğü çatışma için etnik bir homojenleşme ve derinleşme arayışında olmak PKK’nın temel stratejilerinden biridir. Bu strateji hem PKK’nın örgütsel olarak ayakta kalmasını (örgüte yeni eleman kazanmak) sağlamak hem de istediği şekilde etnik mobilizasyonu arkasına almak için uygulanmaktadır. Bu stratejinin PKK’nın kayıpları arttıkça çevreden merkeze doğru şiddet pratiklerini daha açık bir biçimde kullanacağı bir yöne doğru evrileceğini söyleyebiliriz. Bu durumun hem devleti hem de toplumu çatışma sürecinin içine daha fazla çekeceği hesaplanmaktadır.

7 Haziran Seçimi Sonrası PKK ve Terörün Yükselişi

Kır savaşıyla nihai maksadına bir türlü ulaşamayan PKK, stratejik ve taktik dönüşüm arayışıyla kendini Suriye’deki gelişmelere ithal ederek yeni bir eylem alanı kazanmakla Türkiye dışındaki bir ülkede halk desteği oluşturmak, uluslararası ilişkiler geliştirmek ve Türkiye’deki eylemleri için Irak’ın kuzeyine ilave ve daha faal bir lojistik alan bulmak için çalışmaktadır. Suriye rejim kuvvetlerinin YPG’ye bıraktığı araç, teçhizat, silah ve mühimmat ilaveten PYD/YPG’yi yerel ortak olarak ilan eden ABD ve Rusya’nın yaptığı silah ve mühimmat yardımı³⁸ ve ayrıca DAİŞ’ten ele geçirilenler neticesinde Suriye’nin kuzeyi PKK için bir silah/mühimmat deposuna dönüşmüştür. Sürecin içinde PKK’nın eline geçen silah, mühimmat ve teçhizatın miktarı kadar niteliği de önemlidir.³⁹ Tanksavar ve gece görüş sistemlerinin PKK’nın elinde olduğu düşünüldüğünde bu dinamikin önemi daha iyi anlaşılacaktır.

PKK’nın eylemlerine ivme kazandıran bir başka gelişme ise Irak ve Suriye’nin kuzeyindeki jeopolitik dinamiklerdir. Kavramsallaştırdığı Rojava metaforuyla Kuzey Suriye’de devlet veya baskın otoriteyle büyük bir mücadeleye girmeden, uluslararası siyasi ve askeri desteği de arkasına alan PKK, DAİŞ’le mücadele üzerinden siyasal tabanına bir coğrafi alan hedefi de göstermektedir.

Bir bütün olarak ele alındığında, bütün bu stratejinin parçalı da olsa 2015 yılına yayıldığını ancak Temmuz ayına kadar daha düşük yoğunluklu bir seyir izlediğini söylemek mümkündür. 2015 yılının ilk yarısında, Aralık 2012’den bu yana iki yıldan daha fazladır sürdürülen çözüm sürecinin neden olduğu siyasal rahatlama, gün-

38. Josh Rogin ve Eli Lake, “U.S. Airdrop in Syria Ends Up Arming the Kurds”, Bloomberg View, <http://www.bloombergview.com/articles/2015-10-15/u-s-airdrop-in-syria-ends-up-arming-the-kurds>, (Erişim tarihi: 10 Şubat 2016); “Syrian Kurdish YPG Advances Amid Russian Air Strikes in Aleppo Region”, Rudaw, 8 Şubat 2016, <http://rudaw.net/english/middleeast/syria/08022016>, (Erişim tarihi: 16 Şubat 2016).

39. “Weapons Supplied by West to PYD Passed into PKK Hands, Former PYD Militant Says”, *Daily Sabah*, 18 Ocak 2016.

delik hayatın normalleşmesi ve askeri çatışmasızlık ortamı nedeniyle HDP ekseninde siyasi süreç ve söylemleri belirgin bir şekilde daha fazla öne çıkaran PKK, aynı zamanda “Türkiyelileşme” söylemiyle de bu siyaseti tahkim etmeye çalışmıştır. Nitekim bu dönemde güvenlik güçlerine yönelik terör faaliyetlerinde belirgin bir azalma söz konusu olurken ateşkes nedeniyle de neredeyse 7 Haziran genel seçimine kadar doğrudan bir çatışma yaşanmamıştır. Ne var ki 7 Haziran seçiminden sonra hızla tırmanan bir çatışma yöntemi ve süreci devreye sokularak çözüm süreci boyunca askeri bakımdan kendini konsolide eden PKK ve ona bağlı diğer yerel unsurlar çatışmasızlık sürecini sona erdirerek güvenlik güçlerini hedef almaya başlamışlardır. Bu anlamda 2015 yılının ikinci yarısında -yukarıda bahsedilen strateji değişikliği bağlamında- PKK'nın saldırılarında önemli bir artış yaşanırken bu saldırıların karakteri ve niteliğinde de önemli bir değişim yaşanmaya başlamıştır.

7 Haziran 2015 seçiminden sonra ortaya çıkan siyasi tablo PKK-HDP ilişkisindeki dinamikleri de harekete geçirmiştir. HDP'nin Cumhurbaşkanı Erdoğan karşıtı yaklaşımı ve Türkiyelileşme vaatleriyle elde ettiği seçim başarısının ardından parti içindeki militan eğilimli anlayış baskın gelmiş ve HDP'ye oy veren diğerleri (muhafazakar Kürtler ve sosyalist Türkler) bir anda unutulmuştur. PKK'ya göre Kürt meselesinin yaratıcısı kendisiyken, bu meselenin hamiliğinin mevcut parlamenter sistem içerisinde kısmi başarı kazanmış siyasi bir partiye havale edilmesi muhtemelen en çok PKK'yı endişelendirmiştir. PKK'lı saldırganlar seçimlerin hemen sonrasında siyasal şiddeti canlı tutabilmek için İHYA-Der Başkanı Aytaç Baran'a bir suikast düzenlemiş⁴⁰ ve 6-8 Ekim 2014 olaylarını yeniden canlandırmayı hedeflemiştir. Yeni seçilen HDP Muş Milletvekili Burcu Çelik Özkan'ın Muş'ta yapmış olduğu konuşmada köy korucularını hedef göstermesi

de HDP içindeki PKK temelli terör şiddeti eğilimini temsil etmesi bakımından kayda değerdir.⁴¹ YDG-H'lilerin eylemlerini bu dönemde test etmeye başladıkları görülmektedir.

Grafikte 27 Nisan 2015-31 Ocak 2016 tarihleri arasında meydana gelen PKK ilişkili güvenlik olaylarının toplam eğrisi görülmektedir. Siyah renkle gösterilen toplam güvenlik olayları, PKK saldırıları (kırmızı), PKK'ya yönelik güvenlik operasyonları (mavi) ve PKK'luların teslim olma davranışlarından (yeşil) meydana gelmektedir. 27 Nisan 2015 ile 31 Ocak 2016 tarihleri arasında PKK ilişkili toplam 1.243 olay kaydedilmiştir. Bu olaylardan 440'ı PKK'nın gerçekleştirdiği saldırılar, 614'ü güvenlik güçlerinin operasyonları ve 189'u PKK'luların teslim olma davranışları şeklinde kaydedilmiştir. Olaylar devlet kurumları, basın kuruluşları ve yerel kaynaklardan derlenmiştir. Grafik haftalık olay sayısıyla oluşturulmuş ve olaylar arasındaki ilişkileri kronolojik olarak sunmaktadır.

7 Haziran 2015 seçimi öncesinde PKK temelli terör olayları yok denecek kadar azken, seçim kampanyalarıyla birlikte PKK saldırılarında bir hareketlenme gözlenmekle birlikte PKK saldırılarının seçimden sonra artış gösterdiği ve genellikle kırsal alanlarda yoğunlaştığı görülmektedir. Bu saldırılar silahlı saldırılar, yol kenarına yerleştirilmiş el yapımı patlayıcılar (EYP) ve korkutma/gözdağı şeklinde gerçekleştirilmiştir.

40. “Diyarbakır'da Yeni İhya Der Başkanı Aytaç Baran Öldürüldü”, Radikal, 9 Haziran 2015.

41. “HDP'nin Yeni Vekilinden Skandal Sözler”, A Haber, 9 Haziran 2015, <http://www.ahaber.com.tr/gundem/2015/06/08/hdp-nin-yeni-vekilinden-skandal-sozler>, (Erişim tarihi: 11 Şubat 2016).

Silahlı saldırıların genellikle Hakkari Dağlıca'da konuşlu askeri birliğe yönelik uzaktan havan ve uçaksavar atışlarıyla yapıldığı ve güvenlik güçlerinin reaksiyonunun ölçülmesi için gerçekleştirildiği görülmüştür. El yapımı patlayıcıların ise genellikle Diyarbakır Silvan'da yapımı devam etmekte olan Silvan Baraj inşaatına malzeme taşıyan inşaat konvoylarını hedef aldığı görülmüştür.

PKK korkutma ve gözdağı eylemlerini Belen/Hatay-Yarpuz/Osmaniye hattındaki dağlık ve ormanlık alanlarda köylülere ve orman işletmeleri çalışanlarına yönelik zorla erzak temini ve tehdit suretiyle gerçekleştirmiştir. Kırsal alanlardaki bu eylemler PKK'nın müteakip aylarda hayata geçirmeyi düşündüğü eylem niyetini ve taktiğini görme açısından oldukça önemlidir. PKK bu eylemlerle sınır hattındaki askeri birliklere silahlı saldırılarda bulunacağını, yurt içinde kırsal alanlardaki sivil yatırımları kundaklama ve el yapımı patlayıcı madde ile sabote edeceğini ve Suriye'deki gelişmelere paralel olarak Hatay ve Osmaniye arasındaki kırsal alanda eylem gerçekleştirme çabası içinde olduğunu göstermektedir. PKK açısından bu eylemlerin ortak taktik amacı; (a) kırsal alandaki imkan ve kabiliyetini gösterme, (b) güvenlik kuvvetlerinin dikkatini kırsal alana çekerek şehir savaşı hazırlıklarına reaksiyon göstermesine engel olma ve (c) eylem sahasını (Doğu ve Güneydoğu Anadolu Bölgesi) karayollarını kapatmak suretiyle tecrit ederek muharebe sahası hazırlığı gerçekleştirme şeklinde sıralamak mümkündür.

8 Haziran öncesinde haftalık ortalama toplam olay sayısının 11,16 olduğu görülürken, 8 Haziran'dan sonra olayların önemli ölçüde arttığı ve 22 Temmuz 2015'e kadar ortalama 18,16 seviyesinde seyrettiği görülmektedir. Haziran ayında kırsalda bunlar olurken şehir merkezlerinde sınırlı sayıda eylem gerçekleştirilmiş; bunlar da siyasi kimliğe sahip kişilerin öldürülmesi veya kaçırılması, köy korucularının şehir merkezlerinde tehdit edilmesi ve sivil vatandaşların eşyalarına yönelik adi suç niteliğindeki eylemlerden oluşmaktadır.

Temmuzda PKK'nın kırsal alanda küçük unsurlarla gerçekleştirdiği yol kapama, baraj inşaatları ve termik santrale yönelik eylemleri bölge genelini tecrit etmek ve sivil ticari girişimleri ve ticari trafiği bölgeden uzaklaştırmak iken bundan maksat da bölgede güvenlik temelinde bir istikrarsızlık yaratarak savaş hali ortamı hazırlamaktır. Güvenlik güçleri saldırılarla ajite edilmeye çalışılmış ve PKK'nın eylemlerine doğrudan müdahalelerde bulunmaya başlamıştır. 22 Temmuz'a kadar PKK eylemlerinin hızında planlı ve istikrarlı bir artış görülürken, 22 Temmuz'dan sonra eylemlerde önemli ölçüde bir artış yaşanmıştır. PKK, Temmuz ayında gözdağı ve korkutma eylemlerine ağırlık vererek sivil hedeflere yönelik kundaklama ve yol kesme eylemlerine sıklıkla başvurmuştur. Bu kapsamdaki eylemlerini Silopi'deki termik santral ile Van-Doğubayazıt ve Diyarbakır-Bingöl karayolu üzerindeki sivil araçlara yöneltmiştir. PKK aynı zamanda Erzurum Şenkaya-Horasan-Sarıkamış üçgeni ve Iğdır-Doğubayazıt hattındaki kırsal alanda da faaliyet göstererek sivil hedeflere yönelik gözdağı ve korkutma eylemlerine başvurmuştur. PKK, bu dönemde silahlı saldırılarıyla şehir merkezlerindeki güvenlik birimlerini hedef almış, Cizre'deki askeri birliğe iki defa saldırmış ve 22 Temmuz 2015 tarihinde de Ceylanpınar'da iki polis memuruna evlerinde suikast düzenlemiştir. Şırnak merkez, Cizre ve Nusaybin'de PKK'nın şehir yapılanmasının kimi zaman münferit kimi zaman da PKK militanlarının eklemlenmesiyle gözdağı eylemleri gerçekleştirdikleri görülmüştür.

Suruç'taki patlama ve Ceylanpınar'da iki polis memurunun evlerinde şehit edilmesiyle ivme kazanan olaylar 22 Temmuz-17 Ağustos 2015 tarihleri arasında 43,5 ortalama yükselmiş ve Ağustos ayının ikinci haftasında olay sayısı 61 ile zirve noktasına ulaşmıştır. Bu süreçte güvenlik güçlerinin operasyon inisiyatifi ele geçirmek için tüm terör örgütlerine karşı şehir merkezleri ve kırsal alanlardaki operasyonlarına ilave olarak sınır ötesinde de PKK ve DAİŞ mevzilerine hava hareketleri düzenlemek suretiyle yoğun çaba harcadığı görülmüştür. Bu süreçte PKK'nın yerleşim yerlerindeki saldırılarının hızında bir artış olduğu gözlenmiştir.

22 Temmuz 2015 tarihine kadar güvenlik kuvvetlerinin operasyonları şehir merkezlerindeki PKK yapılanmalarına karşı polisiye tedbirlerle sınırlı ve az sayıdayken, bu tarihten sonra PKK saldırılarına reaksiyon niteliğinde artış göstermeye başlamıştır. Bu operasyonlar genellikle yol kenarına döşenmiş EYP'lerin tespit edilmesi ve yerinde imhası, sınır geçişi yapan PKK'luların ve şehir merkezinde asayiş olaylarına karışan PKK/YDG-H'lilerin yakalanmasına yönelik olarak gerçekleştirilmiştir. Güvenlik güçleri bu dönemde şehir merkezi ve kırsalda aktif hareket icra etmemiştir.

20 Temmuz 2015 tarihinde Suruç'ta meydana gelen bombalı saldırı ve sonrasında 22 Temmuz 2015'teki PKK tarafından Ceylanpınar'da iki polis memuruna düzenlenen silahlı saldırının ardından hükümet teröre karşı aktif mücadele kararı almış ve güvenlik kuvvetleri polisiye tedbirlere ilave olarak aktif operasyonlar düzenlemeye başlamıştır.⁴²

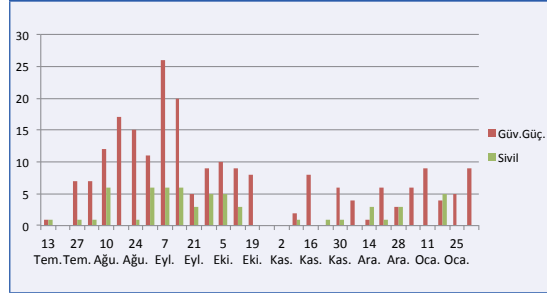
Güvenlik güçlerinin artan çabaları 20 Eylül 2015'e kadar devam etmiş; PKK'nın eylem miktarı ciddi miktarda düşürülürken, güvenlik güçlerinin operasyon inisiyatifi tam olarak Eylül ayının üçüncü haftasında ele geçirdiği ve bundan sonraki toplam olay eğrisinin güvenlik operasyonlarına paralel olarak geliştiği görülmüştür. Ağustos ayı ortalarından itibaren PKK'nın saldırıları sonunda kamuoyunda artan HDP eleştirileri, PKK'nın eylemsizlik kararı alması yönünde toplumsal bir baskı unsuruna dönüşürken HDP'nin çağrıları da⁴³ PKK'nın saldırılarını durdurmak için yeterli olmamış ve PKK saldırılarının etkileri daha büyük olmuştur. Güvenlik kuvvetlerinin kırsal alanda ve şehir merkezlerinde PKK'ya karşı hakimiyetini hissettirmesi sayısal anlamda PKK saldırılarını azaltırken, PKK kırsal alanlarda deneyimli teröristlerle güvenlik güçlerine yönelik gelişmiş bombalı saldırılar ve YDG-H'li teröristlerle de şehir merkezlerinde küçük gruplar halinde silahlı saldırılar gerçekleştirmiştir. Güvenlik

42. T.C. Başbakanlık Koordinasyon Merkezi Açıklaması, 24 Temmuz 2015, http://www.basbakanlik.gov.tr/Forms/_Article/pg_Article.aspx?Id=4c6d26f2-4994-4321-afb9-a497aa455a2b, (Erişim tarihi: 2 Şubat 2016).

43. "Kaynak HDP'den PKK'ya Çağrı", *Akşam*, 2 Ağustos 2015.

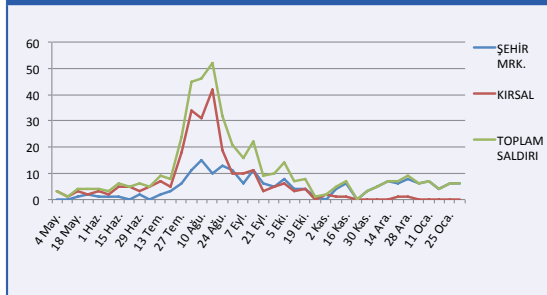
kuvvetlerinin operasyon inisiyatifi ele geçirmesinden sonra gerçekleştirilen PKK eylemlerindeki ölüm oranı dikkat çekicidir (Tablo 2).

TABLO 2 . 7 TEMMUZ 2015-31 OCAK 2016 TARİHLERİ ARASINDA PKK SALDIRILARININ ETKİLERİ

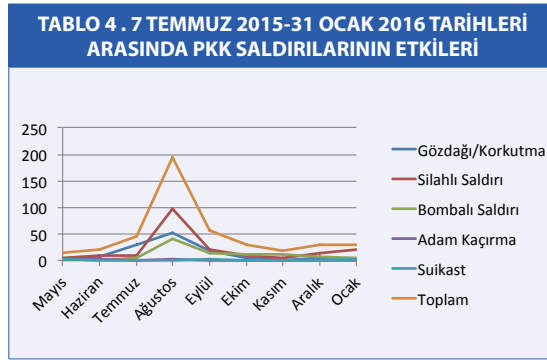
PKK eylemlerindeki ölüm oranındaki artışın ana nedeni güvenlik güçlerinin karayolu intikalleri esnasında yol kenarına, menfezlere ve hatta asfalt yol altlarına önceden döşenmiş el yapımı patlayıcı maddelerin uzaktan infilak ettirilmesidir. 2003 yılındaki Irak işgalinden sonra Iraklı direnişçiler ve el-Kaide bağlantılı unsurların işgal kuvvetlerine karşı geliştirdiği riski az, etkisi büyük bu eylem tarzı PKK'nın da aralarında bulunduğu birçok terör örgütüne uygulanmaya başlanmış bir taktiktir.

TABLO 3 . KIRSAL ALAN VE ŞEHİR MERKEZLERİNDE GERÇEKLEŞEN PKK SALDIRILARI

10 Ağustos-21 Eylül 2015 tarihleri arasında PKK saldırıları bir azalış gösterirken saldırıların niteliği aynı kalmakla birlikte uygulama alanlarında önemli değişiklikler meydana gelmiştir. Hak-kari/Yüksekova kırsalında yoğunlaşan kırsal PKK saldırıları bitme noktasına gelmiş ve saldırılar şehir merkezlerinde gerçekleştirilmeye başlamıştır. Başlangıçta Silvan ve Varto gibi sınıra uzak şehir merkezlerinde gerçekleştirilen saldırılar yönü-

nü Suriye’de PYD kontrolü altındaki Kamışlı ve Cezire bölgesine sınır komşusu olan Nusaybin ve Cizre’ye çevirmiş, Dargeçit ve Silopi de bu şehir savaşı konseptine zamanla ev sahipliği yapmaya başlamıştır. Bu sürecin KCK’nın 12 Ağustos 2015 tarihli açıklamasını müteakip Demokratik Bölgeler Partisi’nin (DBP) yaptığı öz yönetim ilanlarıyla eş zamanlı geliştiği görülmektedir. Rusya’nın Suriye’deki askeri varlığını artırma çalışmaları da öz yönetim ifadelerinin sıkça dillendirildiği Eylül ayının ikinci yarısında görülmeye başlanmıştır.

21 Eylül 2015’ten sonra güvenlik güçleri PKK’ya karşı elde ettiği psikolojik ve operasyon üstünlüğüyle başarı odaklı operasyonlarını aynı kararlılıkla sürdürmeye devam etmiş ancak 10 Ekim 2015’te Ankara’da bazı sivil toplum örgütleri ve siyasi parti temsilcilerinin de katıldığı gösteri yürüyüşü öncesinde düzenlenen bombalı saldırının yarattığı spekülasyon ortamında PKK, 1 Kasım 2015 seçimlerine kadar eylemsizlik kararı aldığını duyurarak kamuoyunda güvenlik kuvvetlerinin operasyonlarının ivmesini azaltmak için bir etki yaratmayı başarmıştır. Seçim ve sandık güvenliği tartışmalarının yaşandığı o dönemde PKK saldırıları ve güvenlik kuvvetlerinin operasyonlarında bir azalma görülmesine rağmen ölümcüllük oranında önemli bir değişim olmadığı da görülmüştür. Nitekim PKK’nın 10 Ekim 2015 tarihinde açıkladığı eylemsizlik kararına tam olarak uymamış ve bu kararını sona erdirdiğini duyurmuştur.⁴⁴

44. “PKK ‘Eylemsizliğe’ Son Verdi”, DW, 5 Kasım 2015.

1 Kasım seçiminden sonra PKK’nın bir rövanşist yaklaşımla Silvan ve Nusaybin merkezli olmak üzere yeniden şehir saldırılarını artırmaya yöneldiği gözlenmiş ancak uygulanmaya başlayan sokağa çıkma yasakları ve güvenlik tedbirlerinin etkisiyle Kasım ayı sonuna kadar PKK şehir merkezlerinde önemli bir etki gösterememiştir. Bazı güvenlik çevrelerince PKK için yalancı uyku dönemi olarak ifade edilen bu dönem PKK şehir savaşı stratejisinin çapını genişletmek için hazırlık, tahkimat ve yeniden yapılandırma süreci olarak geçirmiştir. Rus savaş uçağının 24 Kasım 2015 tarihinde Türk hava sahasında vurulmasıyla birlikte yeniden şehir eylemlerini artırmaya başlamış ve bu olaylar 28 Kasım 2015’te Sur ilçesinde Diyarbakır Baro Başkanı Tahir Elçi ve iki polis memurunun vurulmasıyla hız kazanmıştır.

2 Aralık 2015’te Sur ve 14 Aralık 2015’te Cizre ve Silopi’de ilan edilen sokağa çıkma yasaklarının ardından başlatılan meskun mahal operasyonları bu yerlerdeki bazı mahalleleri kapsamakla birlikte güvenlik kuvvetleri açısından bir ilk olması bakımından büyük önem taşımıştır. Sivil halkın zarar görmemesi için sokağa çıkma yasaklarının etkin bir şekilde kullanıldığı operasyon öncesi süreçte sivil halk bölgeden tahliye edilmiş, havadan ve karadan sürekli gözetleme yapılarak muharebe sahası istihbarat hazırlığına yönelik PKK unsurlarının mevcudiyeti, terkihi, faaliyet alanları ve muhtemel eylem planları belirlenmeye çalışılmıştır. Meskun mahal hareketlerinin doğası gereği operasyonlar bina çatılarındaki kesin nişancı boyutunda, sokaklardaki hareketli manevra boyutunda ve bina içleriyle binalar arasında mevcut geçit ve tünellerdeki yapılarda ara-bul boyutunda gerçekleşmiştir. Keskin nişancı, ateş destek, sokak ve bina içindeki her bir operasyon boyutu farklı askeri birliklerin ve emniyet unsurlarının müşterek hareketleriyle hava-yer keşif ve irtibat koordinasyonu dahilinde gerçekleştirilmiştir. Silahlı hava unsurlarının kullanıldığı operasyonlarda zırhlı araçlar sıklıkla kullanılmış ve

manevra unsurlarının ilerlemelerinde ve açılan hendeklerin ve barikatların kaldırılmasında etkili rol oynamıştır. Teröristlerin kazılan hendeklerden bina kapıları, pencereler ve hatta çatı girişlerine kadar her alanda bubi tuzağı kullandıkları güvenlik kaynaklarından öğrenilmiştir.

PKK'nın şehirlerde askeri olarak tutunamaması örgütü büyük şehir merkezlerinde sivilleri hedef alan bombalı eylemlere yöneltmiştir. Özellikle KCK yöneticileri saldırıların Türkiye'nin batısındaki büyük şehirlere taşınması gerektiğini birçok kez ifade etmişlerdir. Tablo 5 ve 6'da PKK'nın bombalı saldırılarının bir grafiği bulunmaktadır. Söz konusu grafikte de görüleceği gibi PKK, Temmuz 2015'ten bu yana 29 kez bombalı saldırı eyleminde bulunurken bunların birçoğunda güvenlik personeliyle birlikte siviller de hayatlarını kaybetmişlerdir. Bununla birlikte çatışma sürecinde PKK'nın kayıpları arttıkça saldırıdaki hedefini rastgele seçtiği ve daha çok sivile zarar vermek istediği anlaşılmaktadır.

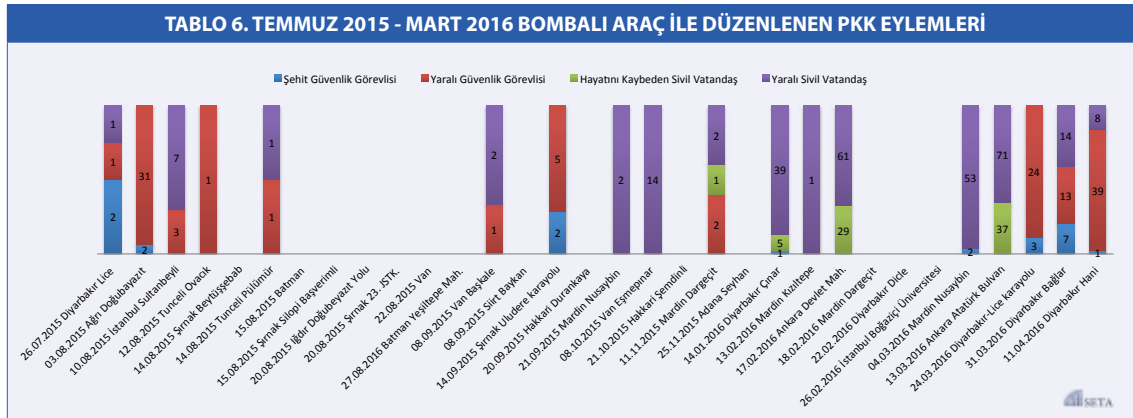
PKK'nın batıdaki şehirleri ve sivilleri hedef almasının birçok amacı vardır. İlki PKK'nın çatışma ortamında varlığını devam ettirebilmek için yeni eleman kazanmasını sağlamaktır. Terör örgütleri çatışma ortamında kayıpları arttıkça giderek saldırganlaşmakta ve hedefi belirsiz bir şiddeti tercih etmektedir. PKK, bölge halkını şehir çatışmalarıyla savaşın içine çekmeyi denemiş ancak söz konusu hedefine ulaşamadığı gibi şehirlerde beklediği askeri başarıyı da sağ-

layamamıştır. Öte yandan PKK özellikle bu dönemde yaş ortalaması 18-24 arasında olan genç örgüt üyelerinin de güvenlik güçlerine teslim olmasına şahitlik etmiştir. Bu nedenle sivillere yönelik bombalı saldırıların, PKK'nın hızlı ve büyük ölçüde örgütü "beka problemiyle" karşı karşıya bırakabilecek kayıplarına bir reaksiyon olarak yapıldığı söylenebilir.⁴⁵

Sivillere ve büyükşehir merkezlerine yönelik saldırıların ikinci amacı ise toplumu derin bir ayrışma içine çekerek hem toplumun dayanma gücünü test etmek hem de devletin terörle mücadeesindeki güçlü iradesini zaafla uğratarak toplumda radikal bir psikolojik güvensizlik hissinin ortaya çıkmasına neden olmaktadır. Böylesi bir durum PKK'nın toplumu çatışmanın içine çekme stratejisinin de bir parçasıdır. Toplumun tepkilerini bir bütün olarak kontrol etmek son derece zor olduğu için "etnik ayrışma" üzerinden düzensiz bir "karşı şiddetin" doğmasına zemin hazırlayarak çatışma yürütülen bölgede sıradan insanları çatışmanın içine çekmenin daha kolay olacağı düşünülmektedir. Böylece siyasi iradenin çatışmanın derinleşmesinden endişeleneceği varsayımı ile örgüte yönelik mücadelede yumuşamaya gidilecektir. Özellikle Şubat ve Mart 2016 Ankara saldırılarının amacı toplumu psikolojik düzeyde atomize ederek parçalara ayırmak olduğu söylenebilir.

45. Murat Yeşiltaş, "6 Soruda PKK'nın Ankara Terör Saldırısı", *Sabah Perspektif*, 19 Mart 2016.

TABLE 6. TEMMUZ 2015 - MART 2016 BOMBALI ARAÇ İLE DÜZENLENEN PKK EYLEMLERİ

Büyükşehirlerdeki saldırıların üçüncü amacı ise devletin vatandaşlarını koruyamadığı izlenimini vererek zaten parçalı olan kamuoyunu devlete karşı pozisyon almaya zorlamaktır. Özellikle KCK Eş Başkanlarından Cemil Bayık'ın, "Hedefimiz AK Parti'yi ve Erdoğan'ı devirmek" ifadesi buna örnek olarak verilebilir. Böylece "hedefi aynı olan kesimlerin" tepkisini saldırının kendisine değil de hükümete daha sert bir şekilde yöneltebileceği bir zemin hazırlanmaya çalışılmaktadır.

GENEL DEĞERLENDİRME

PKK'nın çatışmaları şehre taşınması ve genç kitleyi radikalleştirerek mobilize etmesi örgütsel idame kaygısının doğrudan sonuçları arasında yer almaktadır. Bununla amaçlanan büyük ölçüde PKK'nın Kürt meselesinin öznesi olmayı sürdürmek istemesidir. PKK, 2012 sonbaharında Şemdinli-Beytüşşebap hattında kırsal alanda askeri yenilgiye uğramış ve sonrasında terör eylemlerini sonlandırarak çözüm süreci müzakerelerinin yeniden başlamasına ikna olmuştu. Müzakerelerin devamında örgüt 21 Mart 2013 tarihinde PKK, KCK ve HPG olarak tek taraflı ateşkes ve eylemsizlik kararı aldığını ilan etmişti.

Ateşkes ilanından önceki üç-dört aylık görüşme sürecinde, PKK ateşkes ilanı sürecinde örgütün varlığını halk arasında nasıl idame ettireceğine yönelik çalışmalar yaparak ateşkes ilanında adı geçmemiş yeni bir hareket olarak YDG-H'yi oluşturmuştur. YDG-H'nin birincil misyonu 2012 sonunda başlatılan görüşme sürecinin devamında PKK'nın halk arasında varlığını idame ettirmek iken, zamanla PKK'nın uyuşturucuyla ilintili imajını düzeltmeye yönelik asayiş uygulamalarına dönüşmüş, ardından da devletin kolluk otoritesine alternatif bir hal almaya çalışmıştır. Kendisine eklenmiş dağ kadrosundan teröristlerle birlikte YDG-H, PKK'nın Devrimci Halk Savaşı konseptinin bir unsuru olan Kıra Dayalı Şehir Gerillacılığı Stratejisinin şehir mekanizması görevini üstlenmiş ve nihai olarak

Sivil Savunma Kuvvetlerine (YPS) evrilmiştir. YDG-H örgüt tarafından PKK'nın mahalleler ölçeğinde toplumu mobilize ederek eskisinden daha farklı bir güçle otoritesini tahkim etmek için işlevsel bir yapılanma olarak görülmektedir. Özellikle Suriye'de PYD-YPG ekseninde kazanılan uluslararası meşruiyetin bir benzerinin YDG-H aracılığıyla "Kürtlerin devlete karşı savunulduğu" izlenimiyle aynı meşruiyeti kazanmaya çalıştığı PKK tarafından bir strateji olarak devreye sokulmaya çalışılmaktadır.

2014 yılında şiddetlenen Suriye'deki savaş kuzey bölgelerinde yoğunlaşmış ve DAİŞ ile YPG arasındaki çatışmaların hassaslaştırdığı bölge halkı (Sur, Cizre, Silvan, Silopi ve Nusaybin) YDG-H vasıtasıyla PKK tarafından çatışmanın bir tarafı olarak kullanılmaya çalışılmıştır. Bu bağlamda Türkiye'nin Suriye politikası YDG-H'lilerin marjinal davranışlarını artırmak için sürekli bir şekilde gündemde tutulmuş ve Türkiye'nin DAİŞ ile birlikteliği söylemine eklenmiştir. PKK tarafından kendiliğinden meydana geldiği şeklinde algılanması istenen (bu konuda özel bir çaba sarf edildiğini de söylemek gerekir) YDG-H'ye özellikle 2014 yılında HPG'li (dağ kadrosu) teröristler katılmaya başlamış ve yaşları 15-25 arasında değişen YDG-H mensuplarının, eklenmiş silahlı teröristlerin yönlendirmeleriyle toplumsal olaylarda öncül rol almaları sağlanmıştır. Bu durum büyük ölçüde PKK'nın şiddeti normalleştirme ve örgüte katılımı artırma stratejisinin bir parçası olarak işlemiştir.

PKK'nın şehir çatışmalarının ve terör eylemlerinin yerel halk üzerinde etkisi ise yeni dinamikleri bünyesinde barındırması bakımından büyük olmuştur. Hendek ve barikatlarla YDG-H tarafından başlatılmış çatışma ortamı halkın gündelik yaşamını doğrudan hedef aldığı gibi çatışmanın bizatihi halkın yaşadığı alanların içine çekilmesiyle ekonomik ve sosyal açıdan bir yıkıma neden olmuştur. Özellikle Sur bölgesindeki halkın bir kısmı PKK'lularının zorlamasıyla, büyük bir bölümü de kendi arzusuyla çatışma bölgesinden ayrılmasına rağ-

men gündelik yaşam koşulları zorlaşmıştır. Öte yandan çözüm süreci ikliminin halk ve esnaf üzerinde olumlu bir etki yarattığı düşünüldüğünde çatışmaların başlamasıyla huzur ortamı da büyük ölçüde kaybolmuştur.

Çatışmanın kırdan şehre taşınması devlet ve güvenlik güçleri açısından yeni farkındalıklar ortaya koymuştur. Öncelikle bölgesel istikrar-sızlığın ülke içi siyasi ve güvenlik dinamiklerini doğrudan etkileyeceği devlet ve güvenlik kuvvetleri tarafından görülmüştür. Öte yandan teröristle mücadelenin alışlagelmiş kırsal alanlardaki operasyonlardan farklılık arz ettiği ve yeni karşı taktik ve stratejiler geliştirilmesi gerektiği yaşanılarak öğrenilmiştir. Çatışmanın ortaya çıkardığı toplumsal sorunlara ani reaksiyon gösterilmesi konusunda hazırlıklı olunması gerektiği ortaya çıkmıştır. Müzakere süreçlerinde istihbari ve güvenlik önlemlerinin aynı seviyede devam ettirilmesi gerekliliği anlaşılmıştır. Son olarak da meskun mahallerdeki hareketler için sürekli hazırlıklı

bulunulması gerektiği, bununla ilgili silah, araç, gereç, teçhizat ve bu konuda ihtisaslaşmış birliklere ihtiyaç duyulduğu görülmüştür.

Öte yandan, PKK'nın tek parti ideolojisine⁴⁶ dayanan ve çoğulculuktan uzak etno-merkezci siyasi söylemi ve yayılmacı jeopolitik anlayışı,⁴⁷ Türkiye'deki açılım sürecini sekteye uğratmış ve çözüme yönelik siyasi iradenin sürdürülebilirlik imkanını ortadan kaldırmıştır. Daha da önemlisi PKK, Kürt meselesinin çözümüne dair oluşan siyasi irade ve toplumsal talebe, bölgesel koşulların değişimini de bir fırsat olarak görerek siyasi mekanizmalar aracılığıyla değil askeri ve terör araçlarını kullanarak baskı oluşturmayı tercih etmiştir. Bu durum önümüzdeki dönemde Kürt meselesinin karakterini de önemli ölçüde değiştirmeye devam edecektir.

47. Murat Yeşiltaş, "PKK'nın Jeopolitik Hırsları", *Star Açık Görüş*, 30 Ocak 2016.

Bu analiz, PKK terörünün değişen karakterine dair bütüncül bir resim sunmayı hedeflemektedir. PKK'nın yeni terör stratejisinin hedefleri ve dinamikleri şehir çatışması ve etnik radikalleşmenin yeni boyutları bağlamında incelenmektedir. Çalışmada 27 Nisan 2015-31 Ocak 2016 tarihleri arasında Türkiye genelinde gerçekleşen 440 PKK eylemi analiz edilerek PKK'nın şehir çatışmasına dönüşümündeki stratejik hedefleri ve taktik yenilikleri araştırılmıştır. Bu bağlamda PKK'nın yeni stratejisindeki şehir çatışmasının süreçlerini nasıl kullandığına odaklanılarak radikalleşme dinamiklerinin neler olduğu analiz edilmiştir. Analizde PKK terörüne karşı geliştirilen güvenlik operasyonlarının seyri de kronolojik olarak PKK eylemleriyle karşılaştırılmıştır.

Analizin ilk kısmında şehir savaşının kavramsal bir izahı yapılırken, ikinci kısmında PKK'nın son dönemde şehir savaşı stratejisine geçiş süreci değerlendirilmiştir. Bundan sonraki kısımda radikalleşme ve PKK terörünün yükselişe geçmesinin temel nedenleri incelenmektedir. Son bölümde ise 7 Haziran sonrasındaki şehir çatışmalarının seyri analiz edilmektedir.

ANKARA • İSTANBUL • WASHINGTON D.C. • KAHİRE

www.setav.org